

GI ROM FOR LESING HJEMME

IDEER OG RÅDTIL FORELDRE MED BARN PÅ 1.TRINN

FORELDREUTVALGET
FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

«Lyst til å lese» – en gave til barnet

Foreldre kan gi leseglede! Det fins mange måter å gjøre det på: vi kan lese eller lytte til bøker, snakke sammen, fortelle hverandre historier, vitser og gåter og leke med språk og bokstaver. Vi kan vise barna våre at lesing er en aktivitet som er til glede og nytte, og at det er både gøy, spennende og fint å lese sammen.

Vi må finne bøker eller andre tekster som vi vet at barnet liker. Vi kan legge til rette for lesing, men det er ikke lurt å mase. Hvis barnet ikke er interessert, så prøv heller en annen gang, kanskje med en annen tekst. Noen barn liker bøker som mor eller far leste da de var små, mens andre barn heller vil lese nyere litteratur. Noen er glad i monsterbøker og fantastiske historier, andre liker hverdagsfortellinger eller historier om dyr. En del barn er mest interessert i bøker der de kan finne opplysninger og fakta. Spør om råd på biblioteket eller i en bokhandel.

Barn må lære at lesing ikke bare handler om å lese bøker. Vi leser også oppskrifter, bruksanvisninger, aviser, SMS, tekst på TV og dataskjerm.

Godt språk gjør lesing lettere

Barns språk utvikles når vi snakker mye med dem. Vi kan også vise dem at ord og språk er noe det går an å leke med. Vi kan assosiere sammen, for eksempel: Hvis jeg sier tog, hva tenker du på da? Reise, bil, kjøre, langt, verdensrommet... Vi kan leke rimleker, "Mitt skip er lastet med..."; bruke gamle og nye rim og regler, sangleker, ringleker, klappeleker, vitser og gåter.

Bli kjent med bokstavene

De som skal lære å lese, må vite hvordan bokstavene ser ut, de må kjenne bokstavnavnene og de må lære at bokstaver er symboler for språklyder. På skolen skal barna lære sammenhengen mellom bokstav og lyd. Dette kan gå lettere når vi som foreldre gjør en aktiv innsats for å gjøre barna våre kjent med bokstavene.

Bokstaver er overalt: På biler, i butikkene, på plakater, på melkekartonger, i bøker, aviser og på skjerm. Vi kan stimulere barns nysgjerrighet ved stadig å gå på jakt etter nye bokstaver. Vi kan studere skilt, reklametekster og snakke om at samme bokstav kan skrives på mange ulike måter (for eksempel **A a a**). Vi kan lage bokstaver med bolledeig, rosiner, sjokoladebiter, i sanden...

Å lese og forstå det vi leser

Hvis barn skal bli glade og gode lesere, må de lære å snakke om og tenke over det de leser. Før vi begynner å lese i ei bok, kan vi snakke om hva vi tror boka handler om. Tittel og bilder er ofte veivisere til handlingen. Etterpå kan vi snakke om handlingen og spekulere sammen på hva som kan skje på neste side eller i neste kapitittel.

Visste du at

- Forskning viser at foreldre både kan og vil gjøre mye for at barna skal bli glade og gode lesere.
- Når barna våre ser at vi voksne leser og skriver, øker sjansen for at de skal få lyst til å gjøre det samme.

Visste du at

- Vi behøver ikke være redde for å gjøre feil, alt vi gjør for å støtte barnets leseutvikling er bra.
- Det er sammenheng mellom språklige ferdigheter og leseferdighet. Alt vi gjør for å utvikle barnas språk, vil være gunstig for leseutviklingen deres.

Visste du at

- Det er med lesing som med alle andre ferdigheter, en må øve seg for å bli flink.

Ofte stilte spørsmål

Visste du at

- Å oppleve mestring er en god drivkraft for videre læring. Vi bør derfor være raus med ros.
- Lesing er et viktig redskap for læring.

Visste du at

- Noen barn skriver seg til leseferdighet. Derfor er det lurt å gi barna våre mange muligheter til å skrive handlelister, beskjeder, brev, e-post osv.

Visste du at

- Barn utvikler seg ulikt. Noen lærer å lese veldig tidlig, mens andre trenger lenger tid.
- "Vent og se, det kommer nok" er likevel et dårlig råd. Barn som kommer sent i gang, trenger ekstra mye oppmuntring og stimulering.

Hva kan jeg gjøre for å hjelpe barnet mitt med lesing?

Veldig mye! Du gjør en god jobb når du snakker med barnet ditt, leker, leser høyt, og når du selv leser både for nytte og hygge. Du hjelper også når du viser interesse for det barnet leser, er oppmerksom, støttende og raus med ros!

Jeg er ikke særlig flink til å snakke eller lese norsk.

Jeg leser helst bøker på morsmålet mitt for barna. Er det OK?

Ja. Uansett hvilket språk du leser på, viser du at det er hyggelig å lese sammen, og at bokenes verden er spennende, interessant og morsom. Det er en erfaring som er svært nyttig for den som skal lære å lese.

Bør jeg slutte å lese for barna mine når de har begynt å lese selv?

Ingen blir flinke lesere uten å lese mye. Derfor bør barna lese mest mulig på egen hånd. Det betyr likevel ikke at vi skal slutte å lese høyt. Mange begynnerlesere trenger noen som viser dem at lesing handler om mye mer enn å sette bokstaver sammen til ord. Lesestund er også hyggestund.

Jeg er ikke så veldig glad i å lese og synes det er vanskelig å lese høyt. Hva kan jeg gjøre?

Det er mye du kan gjøre! Dere kan høre på en lydbok, snakke om den, spekulere på hva som vil skje videre i handlingen, osv. Å se filmatiserte versjoner av barnebøker sammen, kan også gjøre at barnet blir kjent med bokenes verden og gi lyst til å lese. Du gjør også en god jobb når du snakker mye med barnet, forteller eventyr og historier. Selv om du ikke er glad i å lese, kan du være et godt forbilde når du for eksempel bruker kokebok, leser programoversikten i avisen for TV og radio eller skriver handlelister.

Er det skadelig å lese på PC-skjermen?

Nei. Å lese er en fin aktivitet enten vi leser i bøker, aviser, blader eller på skjerm. Barn må lære at lesing også handler om å søke etter informasjon på Internett, å lese e-post og instruksjonene til dataspill. Å sitte i timevis og stirre på en dataskjerm, kan være slitsomt for øynene. Derfor er det bra med variasjon.

Noen sier at barn ikke bør lese for mange tegneserier.

Stemmer det?

Å lese tegneserier er ikke feil, tvert i mot. Å lære å lese handler blant annet om å forstå at det er sammenheng mellom det vi sier og "krusedullene" på papiret. Tegneseriens snakkebobler viser denne sammenheng. I tillegg kan tegningene gjøre det lettere å forstå innholdet.

Har barnet mitt dysleksi? Hva gjør jeg?

Hvis barnet ditt viser tegn på at lesing er vanskelig, bør du ikke slå deg til ro med råd av typen "vent og se, det kommer nok". Barn som strever, trenger ekstra mye støtte og oppmerksomhet. Les mye sammen, vis respekt for at barnet strever og hjelp når det føles naturlig. Lytt gjerne til lydbøker sammen. Slik kan barnet få gode opplevelser med bøker, lære nye ord og få ny kunnskap uten selv å måtte streve med lesingen. Hvis barnets utvikling bekymrer deg, ta kontakt med skolen og be om råd, eller ta kontakt med pedagogisk-psykologisk rådgivningstjeneste i kommunen.

Visste du at

- Leselæringen går lettere når barna opplever at hjem og skole samarbeider mot et felles mål: Å gjøre barna til trygge, gode og glade lesere.

Visste du at

- Høytlesing er både hyggelig og nyttig, også lenge etter at barna har lært å lese på egen hånd.
- Å lytte til lydbøker og se filmversjoner av bøker sammen med barna, kan være et godt alternativ til høytlesing.

Hjem og skole samarbeider

Vi kan

- Be om informasjon fra læreren om hvordan leseopplæringen skjer og hvordan skolen jobber.
- Ha leseopplæring som tema på foreldremøtene.
- Snakk med læreren om hvordan vi sammen og hver for oss kan støtte barnet i leseopplæringen.
- Lage leselestgrupper der barn og foreldre møtes for å lese høyt, snakke om og bytte bøker, leke med bokstaver eller se film.

Råd til hjelp med lekselesing

Vi kan

- Ha en felles leseøkt for oss selv og barnet der barnets lesing er i fokus.
- La være å hjelpe med en gang, men heller vente noen sekunder før vi gir noen hint om hva som er riktig hvis barnet nøler foran et ord.
- Oppmuntre barnet til å lese leksen flere ganger. Det gir trening i å lese flytende.
- Be barnet fortelle hva leseleksen handlet om.
- Gå på ordjakt i leseleksen og for eksempel si: Et eller annet sted i den teksten du leste står ordet..., kan du finne det? Eller: Hvor mange ganger står ordet "er" i teksten?

GI ROM FOR LESING HJEMME
Foreldreutvalget for grunnopplæringen, Lesesenteret og Utdanningsdirektoratet
www.fug.no
www.lesesenteret.no
www.utdanningsdirektoratet.no

post@fug.no
© FUG 2010
Layout: Månelyst as
Foto: iStockphoto

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) er et nasjonalt utvalg for og med foreldre som har barn i skolen.

FUG er opptatt av:

Hjem-skole-samarbeid

- Å ivareta foreldrenes interesser i skolesammenheng
- Å gi kunnskap om hvordan et hjem-skole-samarbeid fungerer
- Å gi kunnskap om hvordan foreldre kan støtte sine barn
- Å sette dagsorden og støtte foreldre når det gjelder sentrale tema som inn klima, mobbing, foreldremøter, skolearbeid, med mer.

www.fug.no – en nettressurs for foreldre med barn i skolen

Gi rom for lesing hjemme © FUG 2010

